

Sygn. akt VII KA 1/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Dariusz Kala

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej ppłk Krzysztofa Czajki, po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2018 r. na rozprawie w Izbie Karnej sprawy ppłk. rez. A. W., na skutek apelacji obrońcy od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 lutego 2016 r., sygn. akt So [...],

- 1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. uchyła zaskarżony wyrok i umarza postępowanie w sprawie;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. C. - Kancelaria Adwokacka w S. kwotę 738 zł z VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz kwotę 417, 90 zł tytułem poniesionych wydatków;**
- 3. na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 lutego 2016 r. ppłk rez. A. W. został uznany za winnego tego, że w okresie od 14 stycznia 2002 r. do 20 października 2003 r. pełniąc obowiązki Dowódcy Jednostki Wojskowej [...] w N., w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, nie dopełnił obowiązków określonych w § 1, punkcie 4 oraz punkcie 5 ustępie 7 podpunktach: a) i c) podstawowych zadań Komendanta [...] Ośrodka Przechowywania Sprzętu” i działał na szkodę interesu publicznego w postaci prawidłowego zabezpieczenia interesów majątkowych dowodzonej jednostki wojskowej, a nadto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w łącznej kwocie: 13.622,66 zł (trzynaście tysięcy sześćset dwadzieścia dwa złote i sześćdziesiąt sześć groszy) w ten sposób, że:

a. na podstawie własnej decyzji, w okresie od 3 stycznia 2002 r. do 7 listopada 2002 r., sprzedawał macierzystej jednostce wojskowej oraz dostarczał do niej zakupione wcześniej od ustalonych osób cywilnych owoce, między innymi jabłka i śliwki, a w toku tego procederu, zatwierdzał do wpłaty faktur VAT: RR nr [...] z dnia 14.01.2002 r., RR nr [...] z dnia 28.01.2002 r., RR nr [...] z dnia 31.01.2002 r., RR nr [...] z dnia 8.02.2002 r., RR nr [...] z dnia 14.02.2002 r., RR nr [...] z dnia 18.02.2002 r., RR nr [...] z dnia 26.02.2002 r., RR nr [...] z dnia 4.03.2002 r., RR nr [...] z dnia 8.03.2002 r., RR nr [...] z dnia 15.03.2002 r., RR nr [...] z dnia 20.03.2002 r., RR nr [...] z dnia 27.03.2002 r., RR nr [...] z dnia 8.04.2002 r., RR nr [...] z dnia 12.04.2002 r., RR nr [...] z dnia 24.04.2002 r., RR nr [...] z dnia 2.05.2002 r., RR nr [...] z dnia 15.05.2002 r., RR nr [...] z dnia 24.05.2002 r., RR nr [...] z dnia 29.05.2002 r., RR nr [...] z dnia 4.06.2002 r., RR nr [...] z dnia 11.06.2002 r., RR nr [...] z dnia 6.08.2002 r., RR nr [...] z dnia 16.08.2002 r., RR nr [...] z dnia 21.08.2002 r., RR nr [...] z dnia 2.09.2002 r., RR nr [...] z dnia 11.09.2002 r., RR nr [...] z dnia 23.09.2002 r., RR nr [...] z dnia 7.10.2002 r. o masie 210 kg, RR nr [...] z dnia 11.10.2002 r., RR nr [...] z dnia 15.10.2002 r., RR nr [...] z dnia 18.10.2002 r., RR nr [...] z dnia 23.10.2002 r., RR nr [...] z dnia 25.10.2002 r., RR nr [...] z dnia 7.11.2002 r., osiągając korzyść majątkową w kwocie 1168 zł (tysiąc sto sześćdziesiąt osiem złotych) brutto;

b. podrobił pisemną ofertę przetargową z dnia 27.10.2002 r. w celu użycia jej za autentyczną w postępowaniu przetargowym Nr [...], podpisując się pod nią – dla pozoru – imieniem i nazwiskiem R. W., a następnie, po rozstrzygnięciu przetargu po jego myśli, również dla pozoru, podrobił podpis R. W. na umowie nr [...] z dnia 12.11.2002 r. dotyczącej dostawy w terminie do 31.05.2003 r. – 15.000 kg jabłek po cenie jednostkowej 1,10 zł brutto za kilogram w celu użycia tej umowy za autentyczną;

c. w okresie od 20 listopada 2002 r. do 21 maja 2003 r. dostarczał i sprzedawał dowodzonej przez siebie jednostce wojskowej owoce, o których była mowa we wskazanej wyżej umowie nr [...] z dnia 12.11.2002 r., nabyte przez siebie od ustalonych osób cywilnych i zatwierdzał wypłaty faktury VAT: RR nr [...] z dnia 20.11.2002 r., RR nr [...] z dnia 29.11.2002 r., RR nr [...] z dnia 6.12.2002 r., RR nr [...] z dnia 13.12.2002 r., RR nr [...] z dnia 16.12.2002 r., RR nr [...] z dnia 20.12.2002 r., RR nr [...] z dnia 4.01.2003 r., RR nr [...] z dnia 13.01.2003 r., RR nr [...] z dnia 21.01.2003 r., RR nr [...] z dnia 4.01.2003 r., RR nr [...] z dnia 5.02.2003 r., RR nr [...] z dnia 10.02.2003 r., RR nr [...] z dnia 17.02.2003 r., RR nr [...] z dnia 24.02.2003 r., RR nr [...] z dnia 1.03.2003 r., RR nr [...] z dnia 10.03.2003 r., RR nr [...] z dnia 17.03.2003 r., RR nr [...] z dnia 31.03.2003 r., RR nr [...] z dnia 10.04.2003 r., RR nr [...] z dnia 18.04.2003 r., RR nr [...] z dnia 30.04.2003 r., RR nr [...] z dnia 10.05.2003 r., RR nr [...] z dnia 15.05.2003 r., RR nr [...] z dnia 21.05.2003 r., uprzednio podrabiając na nich – dla pozoru – podpisy R. W. i używał tych faktur jako autentycznych, w wyniku czego osiągnął korzyść majątkową w kwocie 6111,60 zł (sześć tysięcy sto jedenaście złotych i sześćdziesiąt groszy) brutto;

d. w okresie od 16 czerwca do 17 października 2003 r., po upływie okresu trwania wskazanej wyżej umowy nr [...] z 12.11.2002 r., nadal dostarczał i sprzedawał dowodzonej przez siebie jednostce wojskowej owoce i zatwierdzał do wypłaty faktury VAT: RR nr [...] z dnia 16.06.2003 r., RR nr [...] z dnia 26.06.2003 r., RR nr [...] z dnia 30.06.2003 r., RR nr [...] z dnia 3.07.2003 r., RR nr [...] z dnia 10.07.2003 r., RR nr [...] z dnia 15.07.2003 r., RR nr [...] z dnia 17.07.2003 r., RR nr [...] z dnia 21.07.2003 r., RR nr [...] z dnia 1.08.2003 r., RR nr [...] z dnia 11.08.2003 r., RR nr [...] z dnia 16.08.2003 r., RR nr [...] z dnia 21.08.2003 r., RR

nr [...] z dnia 29.08.2003 r., RR nr [...] z dnia 4.09.2003 r., RR nr [...] z dnia 8.09.2003 r., RR nr [...] z dnia 18.09.2003 r., RR nr [...] z dnia 23.09.2003 r., RR nr [...] z dnia 3.10.2003 r., RR nr [...] z dnia 13.10.2003 r., RR nr [...] z dnia 17.10.2003 r., uprzednio – dla pozoru – podrabiając dla nich podpisy R. W. oraz używał tych faktur jako autentycznych, w wyniku czego, uzyskał korzyść majątkową w kwocie 6343,06 zł (sześć tysięcy trzysta czterdzieści trzy złote i sześć groszy) brutto, działając w ten sposób na szkodę JW. [...] w N.,

e. w celu użycia za autentyczne, podrobił wchodzące w jej skład oferty i oświadczenia datowanych na 18 października 2003 r. – wypełniając te dokumenty pismem ręcznym i podpisując imieniem i nazwiskiem R. W., a nadto podrobił wchodzące w skład oferty przetargowej dokumenty w postaci: formularza cenowego i oświadczenia datowanych na 20 października 2003 r. – wypełniając je pismem ręcznym i podpisując się na nich – imieniem i nazwiskiem J. K.,

tj. popełnienia czynu określonego w treści art. 231 § 2 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 231 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres 2 lat próby oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 50 złotych.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, zarzucając:

- 1) obrazę przepisów prawa materialnego a mianowicie art. 1 § 2 k.k. poprzez uznanie, że oskarżony podrabiając podpisy R. W. na fakturach dopuścił się występku określonego w art. 270 § 1 k.k. mimo braku ustalenia społecznej szkodliwości zarzucanego czynu;
- 2) art. 231 § 2 k.k. przez braku wskazania na czym miało polegać przekroczenie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez oskarżonego, a w szczególności w jaki sposób oddziaływał na komisję przetargową bądź też szefa służby żywieniowej w celu osiągnięcia korzyści materialnej;
- 3) art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 14 poprzez przyjęcie, że oferta przetargowa J. K. jest dokumentem pomimo że brak jest na niej daty oraz podpisu a tym samym aby spełniała podstawowe wymogi stawiane tego typu dokumentom.

II. naruszenie przepisów postępowania karnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia:

1) art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 ust. 2 k.p.k. przepisów Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Politycznych poprzez brak działań Sądu zmierzających do ustalenia stanu zdrowia oskarżonego poddając go stosownym badaniom mającym na celu stwierdzenie czy może on brać udział w toczącym się procesie zawieszając postępowanie na ten okres i wyznaczając obrońcę z urzędu mimo że w aktach sprawy zalegała opinia biegłego psychologa a nadto powzięcie przez Sąd wiadomości że oskarżony jest po udarze mózgu i jest hospitalizowany;

2) art. 49 § 1 k.p.k. poprzez brak jednoznacznego wskazania w wyroku pokrzywdzonego od którego miała zostać wyłudzona korzyść materialna przez oskarżonego – wskazując raz interes publiczny, a raz JW. [...] w N. mimo że nikt z tej Jednostki nie zgłaszał w toczącej się sprawie nielegalnych nacisków bądź strat materialnych;

3) art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez uznanie, że oskarżony przedłożył dokumenty R. W. i J. K. komisji przetargowej w dniu 29 października 2002 r. oraz w dniu 20 października 2003 r., celem uzyskania zamówienia publicznego mimo że w aktach sprawy jest nie tylko na powyższą okoliczność brak dowodów bezpośrednich, a także poszlak, to Sąd wobec niemożności usunięcia tego braku przyjął domniemanie wystąpienia opisanych zdarzeń, a więc rozstrzygnął powstałe wątpliwości na niekorzyść oskarżonego.

III. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia poprzez bezpodstawne przyjęcie, że R. W. zeznaje nieprawdę co do ilości zebranych plonów z własnego sadu, ponieważ zdaniem sądu broszura „Zmiany na rynku jabłek w Polsce z uwzględnieniem jabłek regionalnych” podaje odmienne dane mimo że publikacja ta nie dotyczy indywidualnych gospodarstw i nie może przez to stanowić ani dowodu bezpośredniego ani też jak chce sąd poszlaki.

W konkluzji autor środka odwoławczego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez odmienne orzeczenie co do istoty sprawy i umorzenie postępowania ewentualnie uchylenie powyższego wyroku w całości i przekazania go do ponownego rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w W.

W dniu 19 września 2016 r., w toku rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy postanowił:

1. na podstawie art. 202 § 1 i 5 k.p.k. zasięgnąć opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego poprzez wskazanie czy aktualny stan zdrowia badanego, stan po udarze niedokrwiennym mózgu (k. 1921 – 1922), pozwala mu na udział w postępowaniu i na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny;
2. na podstawie art. 97 k.p.k. zwrócić się do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. o wykonanie czynności wskazanych w pkt. 1 postanowienia.

W dniu 13 stycznia 2017 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła opinia sądowo-psychiatryczna, z której wynikało, że A. W. nie może uczestniczyć w postępowaniu sądowym oraz prowadzić samodzielnej, rozsądnej obrony, ze względu na zaburzenia świadomości o podłożu somatycznym oraz zaburzenia funkcji poznawczych. Jednocześnie autor opinii wyznaczył termin wskazanego kontrolnego badania sądowo – psychiatrycznego oskarżonego za 2 lata.

W dniu 30 stycznia 2017 r., w toku rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy postanowił, na podstawie art. 22 § 1 k.p.k., z uwagi na zaistnienie długotrwałej przeszkody, choroby psychicznej oskarżonego ppłk. rez. A. W., uniemożliwiającej prowadzenie postępowania w jego sprawie, zawiesić postępowanie odwoławcze toczące się przed Sądem Najwyższym – Izbą Wojskową na czas trwania przeszkody.

W dniu 2 października 2018 r. do Sądu Najwyższego wpłynął odpis skróconego aktu zgonu nr [...], wystawiony przez Urząd Stanu Cywilnego w S., z którego wynika, że oskarżony zmarł w dniu 18 marca 2017 r. w S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Śmierć oskarżonego stanowi bezwzględną przeszkodę do prowadzenia postępowania karnego. Z chwilą jej nastąpienia aktualizuje się wyrażony w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. zakaz wszczynania procesu, zaś w przypadku postępowania już wszczętego pojawia się konieczność jego umorzenia. Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż śmierć oskarżonego przed uprawomocnieniem się wyroku skazującego wyłącza możliwość toczenia się postępowania ze skutkiem *ex tunc* (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2012 r., IV KO 128/11, LEX nr 1163361). Tym

samym, w przypadku gdy po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji, a przed jego uprawomocnieniem się, następuje śmierć oskarżonego, orzeczenie to winno być traktowane jako dotknięte wadą prawną w postaci bezwzględnej przesłanki uchylenia orzeczenia, uregulowanej w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z. art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. Konsekwencją powyższego jest spoczywający na Sądzie drugiej instancji nakaz uchylenia zaskarżonego wyroku, a następnie umorzenia postępowania w sprawie.

Mając na uwadze powyższe, koniecznym stało się uchylenie przez Sąd Najwyższy wyroku Wojkowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 lutego 2016 r. sygn. So [...], z uwagi na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej oraz umorzenie postępowania w sprawie.

Jednocześnie należało uwzględnić wniosek obrońcy o przyznanie mu wynagrodzenia za świadczoną oskarżonemu obronę z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, w oparciu o przepisy art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze oraz § 17 ust. 2 pkt 6 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714 ze zm.) oraz poniesionych przez niego kosztów podróży, ale wg stawki przewidzianej w § 2 pkt 1b rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr. 27, poz. 271 ze zm.).

Z tych powodów orzeczono jak na wstępie.